

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ В ОСВІТІ: ПОЛІТИКИ, ПРАКТИКИ ТА ВИКЛИКИ

Микитенко М. В.

аспірантка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Криворізький державний педагогічний університет

Науковий керівник: Дороніна Т. О.

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки

Криворізький державний педагогічний університет

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Стаття аналізує ключові аспекти забезпечення недискримінації в освіті як необхідної умови для створення інклюзивного суспільства. Обговорюються міжнародні конвенції та національні законодавства, які спрямовані на елімінацію дискримінаційних практик у школах та інших навчальних закладах. Висвітлюються виклики, такі як стереотипи, фінансування та необхідність міжсекторальної співпраці. Розглядаємо можливості для подальших досліджень та практичного застосування інклюзивних методик в освіті.

Забезпечення недискримінації в освіті є однією з ключових умов створення інклюзивного суспільства, де кожна людина має рівні можливості для розвитку та реалізації свого потенціалу. Політики, спрямовані на подолання дискримінації, мають велике значення у забезпеченні доступу до якісної освіти для всіх учнів, незалежно від їхньої статі, раси, етнічного походження, соціального статусу, релігії або інвалідності.

Мета публікації полягає у висвітленні важливості політик недискримінації в освітніх установах як основи для створення інклюзивного суспільства, з акцентом на міжнародні та національні практики та виклики, з якими зіштовхуються освітні системи.

На міжнародному рівні прийнято ряд документів, які регламентують забезпечення недискримінації в освіті. Зокрема, Конвенція про права дитини [2] та Конвенція про права осіб з інвалідністю визначають право кожної людини на освіту [3] без будь-якої дискримінації та зобов'язують держави-учасниці вживати всіх необхідних заходів для забезпечення рівного доступу до освіти для всіх.

Національні політики країн-підписантів повинні бути узгоджені з міжнародними стандартами та забезпечувати ефективну реалізацію

принципу недискримінації. Вони охоплюють розробку законодавства, яке забороняє будь-які форми дискримінації в освітній сфері, а також створення механізмів моніторингу та контролю за дотриманням цього законодавства. Важливу роль відіграє також підготовка педагогів, які повинні мати необхідні знання та навички для роботи з різноманітними учнівськими колективами та забезпечення інклюзивного навчання.

Однак, впровадження політик та практик недискримінації в освіті зустрічає ряд викликів. Одним з найбільших викликів є подолання стереотипів та упереджень, які можуть існувати як серед педагогів, так і серед учнів та їхніх батьків. Подолання цих бар'єрів вимагає систематичної роботи з підвищення обізнаності та розвитку толерантності, що може включати проведення тренінгів, інформаційних кампаній та інших заходів [1]. Іншим важливим викликом є забезпечення фінансування та ресурсів для впровадження інклюзивних практик. Недостатність фінансових ресурсів може стати серйозною перешкодою для забезпечення необхідних умов для навчання учнів з особливими потребами, а отже вимагає від держав пріоритизації питань освіти та виділення відповідних бюджетних коштів.

Забезпечення недискримінації в освіті також потребує ефективної співпраці між різними секторами та рівнями управління. Вона включає співпрацю між міністерствами освіти, соціального захисту, охорони здоров'я, а також взаємодію з громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами. Така співпраця може сприяти більш комплексному підходу до вирішення проблем дискримінації та забезпечення інклюзивного навчання. Важливим аспектом є також моніторинг та оцінка ефективності впровадження політик недискримінації. Регулярний моніторинг може включати збір та аналіз даних, проведення досліджень та опитувань, а також залучення громадськості до процесу оцінки.

Отже, національні політики повинні бути узгоджені з міжнародними стандартами та забезпечувати ефективну реалізацію принципу недискримінації. Вони включають розробку законодавства, яке забороняє будь-які форми дискримінації в освітній сфері, а також створення механізмів моніторингу та контролю за дотриманням цього законодавства. Важливу роль відіграє також підготовка педагогів, які повинні мати необхідні знання та навички для роботи з різноманітними учнівськими колективами та забезпечення інклюзивного навчання. Водночас вони передбачають залучення експертів з прав людини та представників міжнародних організацій для обміну досвідом і навчання фахівців, забезпечуючи впровадження новітніх міжнародних практик на національному рівні. Такі дії мають на меті створити всеосяжну і ефективну систему, яка захищає права всіх учасників освітнього процесу, зокрема міноритарних груп

та людей з особливими потребами, забезпечуючи рівні можливості для кожного.

Однак, впровадження політик та практик недискримінації в освіті зустрічає ряд викликів: подолання стереотипів та упереджень, які можуть існувати як серед педагогів, так і серед учнів та їхніх батьків; забезпечення фінансування та ресурсів для впровадження інклюзивних практик; налагодження ефективної співпраці між різними секторами та рівнями управління тощо.

Таким чином, забезпечення недискримінації в освіті є складним процесом, який вимагає систематичної та координованої роботи на всіх рівнях. Важливу роль відіграють як міжнародні та національні політики, так і практичні заходи на рівні шкіл та інших освітніх установ. Подолання викликів та забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх учнів є важливим кроком на шляху до створення інклюзивного суспільства, де кожна людина має можливість реалізувати свій потенціал та внести свій внесок у розвиток громади та країни в цілому [4].

Можливості вивчення теми забезпечення недискримінації в освіті є надзвичайно широкими та багатограними. Подальші дослідження можуть сприяти поглибленню розуміння механізмів дискримінації та ефективних підходів до їх подолання. Особливо обнадійливим є вивчення практичних аспектів впровадження інклюзивних освітніх програм, методів підготовки педагогів до роботи в різноманітних учнівських колективах, а також розробка та апробація інноваційних навчальних методик, спрямованих на підтримку вразливих груп учнів. Важливими є також дослідження впливу політик недискримінації на навчальні результати та соціальну інтеграцію учнів, що може включати аналіз успішних практик з різних країн, порівняння ефективності різних підходів та розробку рекомендацій для удосконалення освітніх політик на національному та міжнародному рівнях. Особливу увагу слід приділити питанням фінансування та ресурсного забезпечення інклюзивної освіти, а також моніторингу та оцінці ефективності впроваджених заходів. Обнадійливим є також вивчення ролі цифрових технологій у забезпеченні недискримінації в освіті [4]. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології можуть стати потужним інструментом для створення доступних та адаптивних навчальних середовищ, що сприятиме рівному доступу до якісної освіти для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей та потреб.

Загалом, подальше вивчення теми забезпечення недискримінації в освіті має значний потенціал для розвитку теоретичних знань та практичних навичок у сфері інклюзивного навчання, що дозволить не лише підвищити якість освіти, але й сприяти формуванню більш справедливого та згуртованого суспільства, де кожна людина матиме

можливість реалізувати свій потенціал та зробити внесок у спільний добробут.

Література:

1. Березівська Л. Наслідки та досвід реформування шкільної освіти в Україні у XX ст. *Рідна школа*. 2010. № 1–2. С. 45–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2010_1-2_13

2 Конвенція про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

3 Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

4 Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80/conv#Text> (дата звернення : 08.07.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-69>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ДЕСЯТИЛІТТЯ СИСТЕМНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ

Овчаренко О. А.

*здобувачка вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки
Криворізький державний педагогічний університет*

Науковий керівник: Дороніна Т. О.

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки*

*Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

Децентралізація в системі шкільної освіти України є важливим етапом реформування освітньої галузі, спрямованим на забезпечення рівного доступу до якісної освіти та розвиток освітніх можливостей у громадах. Передача повноважень на місцевий рівень дозволяє громадам ефективніше використовувати ресурси, враховувати специфіку регіональних потреб та ініціювати освітні проєкти, які відповідають інтересам їхніх жителів. У контексті освітніх реформ децентралізація сприяє модернізації шкіл,